

NORDFRANCA

ESPERANTISTO

(PIKARDA STELO - NORDA GAZETO - ANTAŬEN)

MONATA REVUO

de la Nordfrancaj Esperantistoj

Publikigas la setigojn de la Norda Federacio
kaj de la Grupoj

REVUE MENSUELLE

des Espérantistes du Nord de la France

Publie les renseignements
de la Fédération du Nord et des Groupes

Redaktejo kaj administrejo:
18, rue Albert 1er - DUNKERQUE (Nord)
C. VERNAY, Direktoro-Prirespondanto
G. VANHOVE, Administrinto

Redakta Komitato, redaktas

Jarabono: Francujo 10 frankoj
aliaj landoj: 8 respondkuponoj aŭ egalvaloro
POŬTCEKKONTO: LILLE 403-50
G. VERNAY, DUNKERQUE

Les bonnes adresses de Dunkerque...

KODAKS
PHOTO-AMATEURS

CAYEZ

9bis, Rue Clémenceau - DUNKERQUE

Travaux - Agrandissements
Stocks de toutes marques
Esperanto parolata

ATELIER DE RELIURE ET CARTONNAGE
(Fondé en 1860)

Louis BLOT

10, Rue Dupouy, DUNKERQUE

Reliure en tous genres
de luxe et d'amateur
Esperanto parolata

IMPRIMÉS EN TOUS GENRES - PAPIERS

RELIURE - GRAVURE

Fournitures classiques et de bureau

Librairie du Beffroi

Albums et Timbres pour Collectionneurs
Livres - Insignes Espérantistes

MOREAU-FOURMEUX

28, Rue Clémenceau, DUNKERQUE

"Au Roi du Saucisson"

Roger BRATS

30, Rue Michelet
COUDEKERQUE-BRANCHE

Fromages, Conserves, Confitures
Vente sur tous les Marchés de la Région

Fabrique de Casquettes
BÉRETS - CHAPEAUX

EDMOND

Chapelier

38, Rue Poincaré - DUNKERQUE

"Les BLEUETS"

26, Rue Poincaré - DUNKERQUE

Blanche RAMOUT

Fleuriste

Vous y fournir, c'est affirmer votre bon goût
Choix de Plantes - Cerbeilles
Gerbes et Bouquets

Les Coopérateurs
de Flandre et d'Artois

3, route de Bergues - Coudekerque-Branche

La Coopération est le moyen idéal de
répartition des produits de consommation
Adhérez tous à la Coopération pour défendre
vos intérêts

Depuis sa fondation, notre Société a payé
à ses adhérents plus de 40 millions francs
de ristournes et d'allocations (naissances,
maladies, décès).

La Coopération est un Syndicat
de Consommateurs

LES COOPÉRATEURS vendent à tous :
actionnaires ou non

Nos magasins sont ravitaillés chaque matin
en PAIN d'excellente qualité (vendu 0 fr. 10
au-dessous de la taxe officielle).
en LAIT FRAIS PASTEURISÉ.

Tout l'HABILLEMENT

Hommes, Jeunes Gens
Enfants

AU BON VÊTEMENT

Maison O. ROZEN

17, Rue des Chaudronniers

DUNKERQUE

Esperanto parolata

BIJOUTERIE

Georges MAEGHT

9, Rue Clémenceau, DUNKERQUE

Choix énorme de Bagues de fiançailles
Alliances et Cadeaux de mariages
Rabato al niaj Samideanoj

NORDFRANCA ESPERANTISTO

Monata Revuo de la Nordfrancaj Esperantistoj

2 a Serio - 15 a Jaro

Noj 5-6

MARTO-APRIL 1938

**Jen du manifestacioj al kiuj,
ĉiuj la esperantistoj de nia federacio partoprenos :**

- Inaŭguro de la Esperantista Biblioteko en SAINT-OMER la 10an de APRIL 1938;
- La 19a Esperanto-Kongreso de la Norda Federacio en LENS, la 7an kaj 8an de MAJO 1938.

(Legu la detalojn sur la sekvantaj paĝoj.)

La Urbodomo en Lens,

kie okazos, la 7an kaj 8an de Majo 1938 nia Nordfranca Federacia Kongreso. Notinde estas ke la Urbestraro multe helpas al niaj samideanoj. La kongreso okazos samtempe kun la granda Foiro en Lens, Do, ĉiuj en Lens !

19me Congrès annuel de la Fédération Espérantiste du Nord de la France

Chers Samideanoj,

Nous avons le plaisir de vous informer que notre 19me Congrès Fédéral se tiendra à l'Hôtel de Ville de Lens, les 7 et 8 mai prochain avec la présidence assurée de la Municipalité de Lens et des Maîtres de l'Enseignement.

Les dates ci-dessus ont été choisies pour coïncider avec la Foire de Lens.

Nous vous invitons cordialement à ce Congrès et comptons que vous voudrez bien en rehausser l'éclat par votre présence.

Le Comité organisateur du Congrès fait tout ses efforts pour que vous soyez entièrement satisfait et que vous conserviez un excellent souvenir de ce Congrès. Nous sommes persuadés que vous ne regretterez pas les quelques journées que vous passerez au milieu de camarades espérantistes de tous pays.

D'ores et déjà plus de cent personnes sont inscrites et beaucoup de personnalités nous ont promis d'y assister.

Dans l'espoir que vous voudrez bien répondre à notre cordiale et pressante invitation, nous vous prions de croire, chers samideanoj, à nos meilleurs sentiments espérantistes.

Groupe Espérantiste Lensois "Zamenhof".

Alvoko. - LENS KONGRESOS !

Denove la verda familio de la geesperantistoj festos !

La 7an kaj 8an de majo, en Lens, okazos la 19a Nordfranca Esperantista Kongreso; la loka Grupo "Zamenhof" faras varmegan alvokon al ĉiuj geesperantistoj kaj invitas ilin partopreni tiun kongreson.

Por certigi ĝian sukceson via ĉesto estas pli ol necesa, ĉar temas ne nur pri sukceso de la kongreso sed ankaŭ pri triumfo de nia kara lingvo.

Do, karaj gesamideanoj de diversaj regionoj, kiuj flamas je la sama idealista fajro, ne malatentu nian varmegan alvokon kaj partoprenu amase nian kongreson, kiu estas ankaŭ la via, La Grupo rezervas al vi la plej koran kaj amikan akcepton.

Ni fidas al vi kaj estas certaj pri via alveno kaj ĉesto al la 19a kongreso federacia en Lens. La Grupo "Zamenhof" tutkore salutas vin kaj formulas la esperon vidi multnombrajn gesamideanojn en la kongreso dum kiu oni ankaŭ festos la 30an datrevenon de la fondo de nia Federacio.

Sendu tiuj vian aliĝon (5 F.F.) al S-ro C. Vala, 85, boulevard Emile-Basly en Lens (P.-de-C.) postĉekkonto 78-33 Lille.

*La Komitato de la Esperantista Grupo "Zamenhof" en Lens,
La Prezidanto : Max MENDLEWICZ.*

19° Nordfederacia Kongreso

PROGRAMME

SAMEDI.

- 15 heures. — Examens de la S.F.P.E. (Hôtel de Ville).
- 17 h. 30. — Visite des Mines de Lens.
- 20 h. 30. — Réunion amicale (Grand-Hôtel).

DIMANCHE.

- 8 heures. — Réception des Congressistes.
- 9 heures. — Concours "Fervorigilo" (Hôtel de Ville).
- 10 heures. — Assemblée générale (Hôtel de Ville).
- 12 heures. — Réception à l'Hôtel de Ville.
- 12 h. 30. — Photographie.
- 12 h. 45. — Défilé au Monument.
- 13 h. 15. — Réception officielle par le Comité de la Foire de Lens.
- 14 heures. — Banquet officiel (Prix 22 francs) Salle l'Alhambra.
- 16 h. 30. — Visite de la Foire Commerciale de Lens.
- 17 h. 30. — Représentations : Cinéma (Antaŭen), Théâtre, Concert et Sauterie.

LENS

Renseignements généraux

Population. — Au recensement de 1936, la population de Lens était de 32.730 habitants. La ville, située au cœur de la région minière du Pas-de-Calais, la région de France la plus peuplée — 541.695 habitants pour le seul arrondissement de Béthune — est le centre d'une agglomération de plus de 250.000 habitants.

Historique. — En latin Lentium ou Lendum, la ville, fondée, croit-on par un proconsul romain était au XIme siècle, chef-lieu de Comté et appartenait au père de Godefroy de Bouillon. Apportée en dot par Isabelle de Hainaut à Philippe Auguste, elle fut réunie à la couronne de France en 1192 et dotée d'une charte par Louis VIII. Aux 15e, 16e et 17e siècles, elle subit les sièges des Flamands, des Bourguignons, des Français et des Espagnols. Elle ne devint française que par la paix des Pyrénées, en 1659.

Lors de la grande guerre de 1914-1918, Lens, dès le 4 octobre 1914, après les combats autour de Douai, fut occupée par les Allemands pendant quatre ans. Elle fut complètement détruite et ne fut délivrée que le 3 octobre 1918. Lens a reçu la Croix de la Légion d'Honneur et la Croix de guerre, avec la belle citation suivante :

« Ville glorieuse qui peut être citée comme un modèle d'héroïsme et de foi patriotique

« Tombée au pouvoir des Allemands dès les premières heures de l'invasion de 1914, a été pendant quatre ans, tour à tour témoin ou enjeu d'une lutte sans merci.

« Organisée par l'ennemi en formidable redoute de défense, libérée en partie par une offensive alliée, mutilée et écrasée au cours de combats incessants, n'a jamais douté du sort de la Patrie. »

Commerce et Industrie. — Centre d'affaires très important. Commerce de grains, brasseries, câblerie et tréfilerie, tonnellerie, fonderie... Lens vit surtout de l'industrie houillère, remarquablement développée.

Son sous-sol appartenant aux riches bassins houillers du Nord de l'Europe, qui commencent près d'Aix-la-Chapelle pour aboutir au Nord de Boulogne et se continuer en Angleterre par delà le détroit, est le siège d'une vie intense. Les Mines de Lens peuvent être considérées comme les plus importantes de France.

Excursions. — Lens, qui est située à courte distance des anciens champs de bataille de l'Artois est un centre très important d'excursions vers le cimetière national de Notre-Dame de Lorette, le Monument Canadien et les tranchées de Vimy, Souchez, La Targette, Neuville-Saint-Vaast.

Des services spéciaux d'autocars fonctionnent, pendant la période Mai-Septembre, à destination de Lorette et de Vimy. La ville possède d'excellents hôtels et restaurants.

Adhérents au Congrès de Lens des 7 et 8 Mai 1938

PREMIÈRE LISTE

1 M. Vernay (Dunkerque).	39 M. Dammerey (Borre).
2 M. Humez (Douai).	40 M. Taire (Amiens).
3 M ^{me} Humez (Douai).	41 M. Saintes (Amiens).
4 M. Deligny (St-Omer).	42 M. Léchelle (Vicq par Fresnes-sur-Escaut).
5 M ^{me} Deligny (St-Omer).	43 M. Azambre (Maroilles).
6 M. Centnersver (Valenciennes).	44 M. Mouque (Lens).
7 M. Delavigne (Longpré - les Corps-Saints).	45 M. Blanchet (Avesnes).
8 M ^{me} Delavigne (Longpré - les Corps-Saints).	46 M. Aucerne (Lille).
9 D ^r Dumoulin (Douai).	47 M ^{me} Aucerne (Lille).
10 M. Couteau (Avesnes).	48 M. Bouvier (Poix).
11 M ^{me} Couteau (Avesnes).	49 M. Irlande (Poix).
12 M. Flaczinski (Bruay-en-Art ^s).	50 M ^{me} Irlande (Poix).
13 M. Bialasik (Bruay-en-Artois).	51 M ^{me} Kiescoms (Dunkerque).
14 M. Novak (Bruay-en-Artois).	52 M. Max (Lens).
15 M ^{me} Lognon (Arras).	53 M ^{me} Max (Lens).
16 M ^{me} Tyveyra (Arras).	54 M ^{me} Mohr (Lens).
17 M. Frydman (Lens).	55 M. Dubois E. (Lens).
18 M. Carlier (Lens).	56 M. Babaskerof (Lens).
19 M. Morlighem (Liévin).	57 M. Macke (Arras).
20 M. Kert (Boulogne-sur-Mer).	58 M. Brunet (Arras).
21 M. Labiche (Boulogne-s/Mer).	59 M. Leloir (Malo).
22 M. Couret R. (Boulogne-s/Mer).	60 M. Dumarquez (Desvres).
23 M ^{me} Leclercq (Boulogne-s/Mer).	61 M ^{me} Dumarquez (Desvres).
24 M. Gaudin M. (Boulogne-s/M.)	62 M ^{me} Denis (Rosendaël).
25 M. Lepetit (Boulogne-s/Mer).	63 M ^{me} Schleider (Lens).
26 M ^{me} Victor (Amiens).	64 M ^{me} Lieber (Lens).
27 M ^{me} Colléatte (Amiens).	65 M. Prangère (Douai).
28 M ^{me} Chantemesse (Amiens).	66 M ^{me} Prangère (Douai).
29 M. Lekieffre (Anzin).	67 M. Aldebert (Fresnes-s/Esc ^t).
30 M ^{me} Degand (Dunkerque).	68 M. Platey (Rosendaël).
31 M ^{me} Vanhersecke (Dunkerque).	69 M ^{me} Platey (Rosendaël).
32 M ^{me} Couget (Dunkerque).	70 M ^{me} J. Pocquet (Lens).
33 M ^{me} Spyns (Dunkerque).	71 M ^{me} Y. Pocquet (Lens).
34 M ^{me} Deblock (Dunkerque).	72 M ^{me} Duhem (Amiens).
35 M ^{me} Braure (Dunkerque).	73 M ^{me} Spiolek (Lens).
36 M ^{me} Pauwels (Dunkerque).	74 M. Desmarest (Huby-St-Leu).
37 M. Houzé (Dunkerque).	
38 M. Lemoine (Dunkerque).	

(à suivre).

NI DAŬRIGU !...

Frateco (Guyau)

Iu brava farmisto, loganta en la montoj, estis foririnta, iun matenon, je la ektagiĝo, por viziti sian fraton, kiu restadis ne malproksime de tie.

Malsuprenirante en la valon, li trovis sin ĉirkaŭvolvita per unu el tiuj densaj nebuloj, kiuj donas al la objektoj la aspektojn plej erarigajn kaj kelkefoje plej fantaziegajn.

Post kelkaj momentoj, li ekvidis, alvenante al li per rapidaj paŝoj strangan estaĵon, kun monstraj formoj. Ĉu estis ia nekonata besto, aŭ unu el tiuj diaĵoj malbonfaremaj, kiuj, laŭ la superstiĉaj tradicioj de tiu lando, estis en la pasinta tempo loĝintaj tie ?

Nia bravulo ne sciis, kion opini, sed ne temis pri malantaŭeniro. Li decideme paŝis al la malamiko, premante kun pli da forto en sia mano la tuberan bastonon, per kiu li estis provizita. Cetere, la malamiko agis en sama maniero ; sed, proporcie kiel li alproksimiĝas, lia staturo kaj lia formo ŝanĝiĝas, kaj, iom post iom, li ŝajnas esti simpla mortemulo.

Jam la farmisto, observante lin atente, sin demandis, sume, ĉu li ne estus nura homo, kaj eĉ samlandano, kiam subite, la matenvento, disiginte la nebulon, kaj la suno, kiu ĵus estis superiranta la monton, absendinte siajn radiojn sur la nekonatan vizaĝon, la kamparano eligis krion, al kiu, sammomente, respondis alia simila krio : ne nur li vidas antaŭ li homon kaj samlandanon sed ankaŭ sian fraton, sian propran fraton, kiu, instigita de sama intenco, ĵus forlasis sian monton.

Ambaŭ same eraris, kaj ambaŭ, en la sama momento post kiam ĉiu estis irinta la duonon de la vojo, ĵus ekvidis kiom ili iluziis : en tiu, kiun ili opiniis esti malamiko, ili havas la ĝojon renkonti fraton.

Karaj geamikoj ! Leginte tiun rakonton mi ne povis ne pensi pri la nuna stato de la mondo. La du fratoj de la fabelo similas al la popoloj tutmondaj. Ili marŝas unu kontraŭ la alian kiel malamikoj, ili amase kolektas armilojn ĉiuspecajn : pafiloj, maŝinpafiloj, kanonoj, kano-negoj, haŭbizoj, eksplodaĵoj plej teruraj, gasoj ĉiam pli mortigaj, kaj eĉ mikroboj. Pli kaj pli ŝajnas milito alproksimiĝi. Nebulo kaŝas al la homoj ilian fratecon. Tiuj nebuloj estas antaŭ ĉio nescio, nekono. Kiam la homoj povas bone interparoli, interkompreniĝi, tiam la nebulo malaperos, kaj Paco montros al ni sian afablan, ridetan vizaĝon.

Ĉar Esperanto estas la plej bona ilo por interkompreniĝo, ni, Esperantistoj, ni laboru, ni laboregu por baldaŭigi tiun feliĉan tagon !

ADE.

La Lingvo Armena

(represo malpermesata.)

Ĝi apartenas al la granda familio de la lingvoj tiel nomataj : "Hindo-Eŭropaj" kaj al la grupo kaŭkaza.

DEVENO.

La Armenoj pretendas ke ilia lingvo datiĝas de la tempo de ilia praavo Haig, pranepo de Gomer kiu estis filo de Japhet (Jafe). Eĉ kelkaj, troigante kiel estas kutimo en Oriento, konsideras ke ilia lingvo estis la lingvo elparolata de Adamo kaj de Eŭo en la Paradizo !

Malgraŭ tiuj onidiroj, multaj sciencistoj, ĉu armeniaj, ĉu eŭropaj, faris longajn kaj meritplenajn serĉojn pri la deveno de tiu lingvo. Ili

ne sukcesis trovi, en certa kaj firma maniero, kia estis la vera deveno de la lingvo. Tro da mallumo ĉirkaŭas ĝin! Tamen oni ne povas dubi ke la armena lingvo estas unu el la plej malnovaj idiomoj sur nia globo. Longtempe, oni ĝin konsideris kiel la ĝan kaj lastan azian branĉon de la hindo-germanan familio.

MALNOVA ARMENA LINGVO.

Ĝi estas la literatura lingvo nomata "Krapar". La Arjaj Armenoj invadis, ĉ. la 6a jarcento antaŭ Kristo, la regionon kie poste ili loĝis, kaj samtempe ili alportis ilian parolatan lingvon.

Antaŭ ol iĝi literatura lingvo, la armena adoptis, kiel ĝiaj frataj lingvoj, kelkajn elementoj de ne hindo-eŭropa deveno (greka, aramea, irana). Pro tio, oni eĉ kredis dum ia tempo ke ĝi estas branĉo de la irana lingvo. Kaj fakte, en ĝiaj radikvortoj multaj similas al tiuj de la medo-persaj lingvoj.

La vortaro montras al ni multajn radikvortojn komunajn al la lingvoj sankrita kaj irana sed ĉefe la nombro-nomoj prezentas en la tri lingvoj: sanskrita, persa kaj armena, vere impresan kaj samtempe kuriozan similon.

Pro la sinsekvaj dominoj de la Asirianoj (Assyriens), Grekoj (Lac⁶-démoniens), Romanoj (Romains) kaj Partanoj (Parthes) sur la armena lando ankaŭ pro la leĝa akcepto en la nacio de pluraj gentoj de fremda raso, sin trudis en la armena lingvo, je tre antikva epoko kaj plue de la jam cititaj ĉi supre, kelkaj terminoj haldeaj (chaldéennes) siriaj (syriaques), latinaj (latines), persaj, tataraj, k.t.p., kiuj tamen ne tre grave ŝanĝis la ĝeneralan karakteron de la lingvo.

ALFABETO.

Ĝis tiam, la lingvo armena estis lingvo riĉa, bone formata, sed ĝi estis tamen nur parolata lingvo. Tiam, je la 5a jarcento, pli precize en la jaro 404. Mesrob Maschtotz konstruis la armenan alfabeton parte pere de la grekaj literoj kaj parte de aliaj kiujn li eltrovis. La alfabeto enhavis 38 literojn (30 konsonantojn kaj 8 vokalojn) skribitajn maldekstre dekstren.

Pere de tiu alfabeto kaj kun la helpo de la Katolikos' Sahag Barter (estro de la armena Eklezio), kune siaj disĉiploj, Mesrod Maschtotz ektradukis la biblion (411). Tiu traduko estas kaj restas unu el la plej belaj monumentoj literaturaj de la armena lingvo. Bela kaj tre fleksebla, neniam tiu lingvo tiel bone montris sian riĉecon. Efektive, la armena lingvo enhavas ĉ. 4.000 radikvortojn, kiuj en la vortfarado, sin kombinas inter si kaj formas novajn vortojn, laŭ reguloj similante en tio la regulojn kiujn oni povas observi en duonartefaritaj lingvoj sanskrita, greka, germana kaj Esperanta. Estas ĉefe pro la uzado de afiksoj (sufiksoj kaj prefiksoj) ke la armena lingvo, kiel la esperanta, povas traduki tiel perfekte la plej delikatajn nuancojn de la penso.

Ĝis la XIa jarcento, la lingvo posedis nur majusklaĵajn literojn. Poste oni aldonis minusklajn literojn, formante kvazaŭ duan alfabeton. Ĉar la du serioj da literoj multe malsimilas. Je la origino, la alfabeto enhavis nur 36 literojn. Nur poste oni aldonis la literojn "F" kaj "O".

GRAMATIKO.

En la armena lingvo oni ne diferencigas la specon. En la verbo kiel en la substantivo estas nur du nombroj. La deklinacio montras dek kazojn kiuj sin diferencigas per vortetoj kaj prefiksoj. Ĝi enhavas, krom la 6 de la greka kaj latina lingvoj, la instrumentalon de la sankrita kaj de la rusa, la lokativon de la sanskrita kaj fine la narativon kaj la cirkonferencialon kiuj estas specialaj al ĝi. En tiu lingvo kiel en la persa kaj

en la esperanta, la substantiva verbo formas la bazon de la tuta konjugacio kaj oni ĝin retrovas en ĉiuj vortfinaĵoj de ĉiuj tempoj.

DIALEKTOJ.

La malnova armena lingvo ne restis la lingvo-finaĵo de la popolo. Ĝi estis precipe parolata de la superaj klasoj de la nacio kaj ĉefe en la regionoj de "Ararat" (hodiaŭ: Erivan) kaj de Daron. La ceteraj loĝantoj parolis plurajn dialektojn kies origino estas la miksaĵo de la armena lingvo kun la dialektoj parolataj de la indiĝenaj gentoj kiam la armenioj konkeris kaj sin trudis en tiun ĉi landon. La indiĝenaj loĝantoj adoptis la vortaron armenan sed konservis la gramatikan strukturon de iliaj primitivaj dialektoj. Tiel sin konstruis novaj dialektoj, karakterizitaj, unue, per vortaro devenante rekte de la malnova armena lingvo, kaj due, per strukturo tute logika, sintakso, konjugacio, deklinacio tute malsamaj al tiuj de la malnova armena lingvo. Tiu lingva fenomeno estis sendube rimarkita de Zamenhof kiu ĝin enmetis ankaŭ en sian lingvon tiamaniere ke vortaro de Esperanto estas ĉefe de hindo-eŭropa deveno dum la strukturo de la lingvo estas nete simila al tiuj de la orientaj lingvoj.

Inter la diversaj dialektoj ni citos la ĉefajn: la dialekto de Centra Armenio nomata Koghthen, elparolata sur la bordoj de l' Araxes kaj kiu estas la plej pura. Tiuj de Gapan kaj de Djoubfah (nomata Dchoughaie-tsi) en la orienta parto de la lando kie estis Armenio, la persaj (iranaj) vortoj abundas en tiu ĉi, kiu estas parolata ĉefe de la Armenioj en Persujo kaj en Hindujo. La dialekto de Cilicio kaj de Eta Armenio, rimarkinda pro siaj gramatikaj formoj sufiĉe malsimilaj al tiuj de la klasika armenia lingvo, kvankam ĝi estas malpli trapenetrata de la turka lingvo. Kaj por fini, jen la du ĉefaj: la turk-armena (okcidente) kaj la rus-armena dialektoj (oriente), kiuj malsimilas en ilia sintakso kaj prononcado sed kiuj povas esti komprenataj reciproke.

Depost ĉ. 100 jaroj tiuj-ĉi du lastaj dialektoj fariĝis la literaturaj lingvoj de la armenianoj. La riĉeco de ilia vortaro grandiĝis pro alprenado de terminoj al najbaraj dialektoj, eĉ kelkefoje al la lingvoj franca aŭ turka. Rimarkinde estas ke la turkaj vortoj estis uzataj nur en la parolata lingvo sed neniam skribe.

Oni tradukis facile, pere de tiuj dialektoj, (kiuj estas kvazaŭ la du naciaj lingvoj de la Armenianoj), la ĉefverkojn de la eŭropa literaturo. Kaj tio estas tute kompreneble: pro la flekseblo en la konstruado de la frazo, kiun oni povas diversmaniere konstrui, (kiel en Esperanto) kaj pro la emo uzi la formojn participajn, la armena (aŭ armenaj) lingvo estas ideala lingvo por la tradukistoj.

Tiuj du lastaj dialektoj, formante la nuntempajn lingvojn armenajn plejparte anstataŭis la antikvan kaj malnovan armenian lingvon kiu estas ankoraŭ uzata nur en la gregoria eklezio.

Claude VERNAY.

Pompéi

Same kiel la popoloj ŝuldantaj sian prosperon al siaj malvenkoj, Pompéi famiĝis pro sia detruo, kaj ĝia nomo apenaŭ estus menciita en la Historio se Vezuvio iam ne estus furiozinta.

En la jaro 79a post Kristo, vekigis subite la ĝis tiam kvieta vulkano, kiun oni emis konsideri kiel pacan kaj serenam monton tegitan per vinberejoj kaj arbaroj.

Pline, kaj aliaj antikvaj aŭtoroj priskribis la katastrofon.

De la inferna buŝo de Vezuvio longa kolono de fumo altiĝis en la ĉielon, laŭ la formo de giganta arbo, kies foliaro estus el flamoj.

Tondra subbruego treniĝis la teron. Nokto fariĝis en la horo, kiam kutime radias la suno. Pluvego da fandiĝantaj ŝtonoj kaj varma cindro superkovris la urbon per tavolo alta je 6 aŭ 7 metroj. La loĝantoj forfugis esperante savi sian vivon, sed multaj mortis laŭ la vojo al marbordo pro la haladaj vaporoj de sulfuro. Tiuj, kiuj restis en la urbo, precipe ŝtelistoj profite uzantaj la okazon kaj invalidoj, kripluloj, infanoj, ĉiaj malfruintoj, ĉiuj surloke mortis pro sufokado.

Tiu terura katastrofo, unu el la plej grandaj en la mondhistorio heredigis al ni plej valoran postlasitaĵon de la antikvuloj.

La (trikvinone elfosita urbo estas perfekta vidaĵo de civito en kiu vivo subite haltiĝis kaj iomete da imago sufiĉas por kredi sin samtempo de Aŭgusto. Dum nokto de 18 jarcentoj, vualo kovris la urbon, kaj iom post iom, spertaj laboristoj forlevas ĝin kaj liveras tiun unikan memoraĵon al studoj de kleruloj, admirero de artistoj kaj scivolemo de vojaĝantoj.

Pompéi situas 20 kilometrojn de Neapolo. Per la speciale konstruita aŭtostrato, ofte boranta la laŭajn rokojn, ni alvenis en la urbon tra la pordo "Marina" (t.e. pordo al la maro). Proksime de tiu pordo staras la "antiquarium" malgranda muzeo en kiu oni kolektis parton de la trovitaĵoj.

Tuj frapis miajn okulojn mudlaĵoj de homaj korpoj, havigitaj per fluigo de likva gipso en la kavojn postlasitajn, en la cindra tavolo, de la putriĝintaj kadavroj.

Tie estas videble korpo de kripla infano, hundo kun ĉeno ĉirkaŭ la kolo kaj oni "vidas" la klopodojn de la besto por liberiĝo. Maljunulino ankoraŭ enhavas en sia buŝo ŝtofpecon per kiu ŝi esperas defendi sin kontraŭ sufoko.

Plej diversaj objektoj kiel : pesiloj, mezuriloj, vazoj kaj teleroj el vitro aŭ argilo, statuetoj, tualetobjektoj montriĝas al miaj mirigitaj okuloj. En diversaj pladoj estas eĉ duone bruligitaj figoj, prunoj, panoj, ĉiaj komercaĵoj kvazaŭ ili atendus aĉetantojn.

Ankaŭ granda glata vitropeco estas videbla, kio montras ke, en tiu fora tempo, oni scipovis pli lerte prilabori la vitron ol en la mezepoko. Oni rimarkigis al mi falsitajn ludkubetojn (dés pipés) pri tiuj Bulwer-Lytton aludis en sia mondfama romano "La lastaj tagoj de Pompéi".

La stratoj, sufiĉe bone ordigitaj estas mallarĝaj, la trotuaroj altaj ; en kelkaj lokoj, kie la trafiko estis intensa, sur la pavimo restas la post-signoj de la verturilradoj.

Kuriozaj ankaŭ la elstarantaj ŝtonoj sur la ŝoseo, kiuj utilis por transiri la ofte akvoplenan straton. Jen la tiutempaj "najlunitaj pasejoj".

Kvankan Pompei ne estis granda urbo, tamen ĝi enhavis teatrojn, banestablejon, forumon kaj... diboĉejojn ; efektive, oni nun scias ke ĝi estis precipe plezururbo, kie multaj riĉuloj posedis vilaojn. Preskaŭ ĉiuj domoj ne plu havas sian unuan etaĝon, ĉar, konstruita el ligno ĝi forkonsumiĝis. Nur unu balkono postrestis.

En iu domo, iam loĝata de riĉa komercisto, oni klopodis redoni al ĝi ĝian antaŭan belecon, tute rekonstruante ĝiajn difektitajn partojn ; ĉiuj mirinde delikataj pentraĵoj kaj mozaikoj restis surloke. Samaj florspecoj ornamas la ĝardenon kaj en la malnovaj plumbaj akvotuboj novaj kondukiloj trairas kaj ŝprucigas per la statue ornamitaj fontanoj. Tutĉirkaŭe de la ĝardeno estas ĉambroj en kiuj la pentraĵoj konservis sian antikvan freŝcon kaj nekompareblan delikatecon.

En la glora tempo, la Pompeia vivo estis tre vigla kaj agitata, ne nur pro la komercado sed ankaŭ pro la politikado. Sénèque skribis, ke estis pli malfacile fariĝi dekurio en Pompei ol senatano en Romo. Vide-

blaj atestaĵoj pri tiu spirita agitado estas la multaj afiŝoj kaj skribaĵoj pentritaj aŭ perpite gravuritaj sur la muroj. Tiuj skribaĵoj estas plej diversaj, multaj afablaj aŭ ironiaj, jen tipaj ekzemploj :

« Cestilia, reĝino de la Pompeilanoj, dolĉa animo, saluton ! », kaj aliaj malpli bonintencaj : « Samius al Cornelius : Malsaniĝu ! » ; jen malbeno sur la muro de kafejo : « Ci fariĝu mem viktimo de ĉiaj trinkaĵaĵoj » kaj por fini jen unu plena je amara filozofio : « Ho muro, mi miras ke vi ankoraŭ ne rompiĝis sub pezo de tiom multe da stultaĵoj ».

Kaj post vizitado al Pompei, vi estos tute konvinkita ke nenio ŝanĝiĝis en la mondo, krom ke la arto degeneris.

M. DELCOURT.

POEZIO

Metu en iu el belaj libroj viaj
Tiu ĉi penson, simbolon de l' Amant',
Kaj daŭre serĉi vian koron lasant'
Sian ekstazon surteran aŭ ĉielan,
Vi nur pripensu momenton idealan
De plenĉarmaj kaj ravaj sonĝoj niaj.

Claude VERNAY.

Fédération Espérantiste du Nord de la France

Douai, le 16 mars 1938.

*A Messieurs les Présidents des Groupes Espérantistes fédérés,
Aux Membres de ces groupes et aux membres isolés de la Fédération.*

Mes chers Amis,

L'assemblée générale annuelle de notre fédération aura lieu lors du congrès de Lens, le dimanche 8 mai prochain.

A l'ordre du jour de cette assemblée générale figure la réélection du président et des vice-présidents. (Conformément à notre règlement, ces élections ont lieu tous les deux ans, les années paires ; les secrétaires et le trésorier, élus également pour deux ans, sont réélus les années impaires).

Ainsi que je l'ai annoncé à maintes reprises depuis deux ans, je ne solliciterai pas le renouvellement du mandat de président, que je remplis depuis quatre ans. Ma décision est irrévocable et je prie mes "généralistes" de la fédération de me donner la preuve de leur amitié en n'insistant pas pour me faire revenir sur cette décision. Je n'accepterai pas davantage une prolongation de mon mandat, même à titre provisoire ou intérimaire.

Pendant quatre ans, j'ai travaillé de mon mieux au poste que j'avais accepté et j'ai eu la joie de voir la Fédération du Nord croître en importance, grâce au travail de mes collaborateurs.

Profondément convaincu de la nécessité vitale de maintenir dans nos groupes l'unité et la neutralité, j'ai dû à maintes reprises rappeler

aux uns et aux autres ces principes qui conditionnent à mes yeux les progrès de notre Esperanto, et qui d'ailleurs figurent dans nos statuts fédéraux. Je n'ai pas toujours réussi à imposer mon point de vue, ni été soutenu comme il aurait convenu par ceux qui auraient dû m'appuyer de leur autorité. Je souhaite sincèrement que celui qui, après moi, tiendra le gouvernail de notre fédération conserve les yeux fixés sur ces écueils, contre lesquels risquerait de s'anéantir le fruit d'un travail persistant de trente années.

Je prie les groupes fédérés d'examiner cette situation au cours d'une réunion prochaine, et de désigner dans leur sein un candidat à la présidence de la fédération, après avoir obtenu son acceptation éventuelle. Je prie les membres de ces groupes et les membres isolés — régulièrement inscrits sur nos listes et ayant acquitté leur cotisation de 1938 — qui désireraient faire acte de candidature de ne pas hésiter à le faire également. J'invite les uns et les autres à me répondre sur ce point dans le plus court délai possible et, en tous cas, avant le 15 avril prochain. Je ferai connaître alors le nom des candidats, afin que l'assemblée générale puisse se prononcer, librement et en toute connaissance de cause, le 8 mai prochain.

J'ajoute enfin que ma décision de quitter la présidence fédérale n'indique nullement que je renonce à mon activité espérantiste ; je demanderai en effet à l'Assemblée générale de me conserver, en qualité de membre, dans le comité de la fédération, au sein duquel je m'efforcerai de continuer le bon combat pour une cause qui m'est chère et au succès de laquelle je donne depuis trente ans le meilleur de moi-même.

Albéric HUMEZ,
Président de la Fédération Espérantiste
du Nord de la France.
13 ter, rue Morel, Douai (Nord).

En la Federacio

Kunveno de la Federacia Komitato en Douai la 6an de Februaro 1938

Tiu kunveno okazis je la 15a en "Brasserie Moderne" (aparta ĉambrego) sub la prezido de S-ro Albéric Humez.

1. Leterojn alsendis : F-ino Colléatte (Amiens), Sroj Deligny (St-Omer), Perrin (Calais), Flaczynski (Bruay-en-Artois), Simoëns (Tourcoing), Komisie senkulpiĝis : F-ino Barret (Valenciennes), Sroj Houzé kaj Nogé (Dunkerque), Contart (Loos-en-Gohelle) kaj Ges-oj Volqueman dumvoje al la kunveno havis malgravan aŭtomobilakcidenton.

2. Mallongaj fakaj raportoj :

a) La ĝenerala sekretario konstatas ke nia Movado iom malvigligiĝis dum tiu-ĉi jaro. La nombro de la federacianoj malkreskis. Cetere tio evidentiĝas en la raporto de nia kasisto kiu plendas pri malrapida alveno de kotizoj. La grupoj devas ne nur propagandi kaj aranĝi kursojn sed ankaŭ de tempo al tempo organizi prelegon en Esp-o por malnovaj esperantistoj. La federacio disponigas al la grupoj franc- kaj esperantlingvaj prelegantojn ; nur la grupoj postulu ilin. Jus ni ricevis proponon de S-ro Ostensen, norvego loĝanta nun en Nederlando pri la aranĝo de prelegvojaĝo. Li estas ankaŭ Cseh-instruisto kaj povas prelegi kun multaj projekci-bildoj pri Spicbergen, arktika insularo. La ĝenerala sekretario

konfesas ke lia agado lastatempe iom malvigligiĝis. Oni devas senĉese korespondi kun grup- kaj kursgvidantoj, sugesti kaj instigi ilin al vigla propaganda laboro.

b) Detalan kasan raporton legas S-ro Warusfel. Spite de la malrapida alveno de kotizoj kaj plialtiĝo de diversaj prezoj, ni tamen sukcesis ekvilibri la budĝeton. Ni enkasigis 100 frankan subvencion de Norddepartementa Ĝenerala Konsilantaro. Estas dezirinde, ke niaj influhavaj grupgvidantoj klopodu por havigi al nia Federacio ankaŭ subvenciojn de departementoj Somme kaj Pas-de-Calais.

c) Gazetara Servo. Depost 2 jaroj Esperanto-Dunkerque dissendas ĉiusemajne artikolon al 11 adresoj el kiuj 5 radiogazetoj en Parizo kaj al Amiens, Calais, Arras, Dourges, Charleville kaj Dunkerque por 6 lokaj gazetoj. Esp. kroniko aperas regule en tiuj gazetoj. Estas dezirinde ke aliaj grupoj postulu artikolojn pos presigi ilin en diversajn bultenojn profesiajn aŭ de ekslernantoj k. a.

d) S-ro Maurice Nogé, federacia radio-delegito, 21, rue St-Jean en Dunkerque, daŭrigas la senpagan dissendon de informoj pri Esperantodisaĝoj al ĉiuj federacianoj kiuj akceptas konigi al li ĉiudumonate siajn impresojn pri la aŭskultado. Bedaŭrinde, tiuj samideanoj ne estas tre multaj.

e) Kvankam ni ne ricevis raporton pri la fako porinstruista, ni scias, ke en kelkaj urboj oni povas enregistri gravajn sukcesojn. Laŭ la letero de F-ino Colléatte, dank' al favora sintenado kaj efektiva apogo de Academia Inspektoro en Amiens, S-ro Plenneau, Esperanto rapide disvastiĝas en instruistaj rondoj ; kaj li note permesis la enkondukon de Esp.-kurso en la programon de "direktata libertempo" (loisirs dirigés). Sekve de la propono de F-ino Colléatte la Federacia Komitato decidis sendi al S-ro Plenneau dankleteron.

f) Kelkaj libroj de nia biblioteko troviĝas en la manoj de niaj samideanoj jam de kelkaj monatoj. La ĝen. sekretario memorigas ke, laŭ la statutoj de la biblioteko, oni rajtas reteni la prunteprenitan libron nur dum unu monato.

3. La raporto de S-ro Brunet pri la aranĝo de Cseh-kursoj de Arteza Distrikto estis presita en la antaŭa numero de *Nfr. Esp-o*. Ĝenerale oni devas konstati ke tiuj kursoj aranĝitaj en Lillers, St-Venant kaj Isbergues plene sukcesis kaj la federacia Komitato decidis sendi dank kaj gratulleteron al la gvidanto de tiu kurso S-ro Stuit. Li komencis novan kurson en Hazebrouck kaj Aire-sur-la-Lys. En Lillers kaj en St-Venant grupoj estas kreitaj kaj aliĝis al nia federacio. Estas necese ke en aliaj urboj kie funkciis Cseh-kursoj estu kreataj grupoj por daŭrigi nian Movadon.

S-ro Vernay anoncas pri la starigo de nova federacia grupo en Bourbourg.

4. Estas prefere klopodi pri la aranĝo de Esperanto budo ĉe la Komerca Foiro en Lille kiel eble plej frue antaŭ ĝia malfermo. Ni memorigas ke S-ro Aldebert, el Fresnes, estas komisiata pri tiu afero.

5. *Federacia Kongreso en Lens*. — S-ro Max proponas en la nomo de la Kongresa Komitato ke ni ŝanĝu la daton de la Kongreso por ke tiu-ĉi okazu en la epoko de la Komerca Foiro en Lens. Ni akceptas la proponatan daton t.e. la 7an kaj la 8an de majo 1938. S-ro Max konigas ankaŭ la detalan programon de la Kongreso. La komitato aprobas ĝin.

S-ro Léchelle en la nomo de la Esp. grupo en Fresnes-sur-Escaut proponas tiun urbon por la Federacia Kongreso en 1939.

6. *Diversaj demandoj.*

a) La Komitato aprobas la kandidatojn riprezentantojn de la S.F.P.E. en la Komitato de I.E.L. Sro Humez estas komisiata respondi al la cirkulero de la S.F.P.E.

b) La Esp. grupo de Jeumont-Marpent sendis subvencion de 100 fr. je la dispo de La Federacio. La Komitato decidas transdoni ĝin al Nordfranca Esperantisto kaj varme dankas la grupon de Jeumont pro la imitinda ago.

c) Sro Cent. konigas al la Komitato la enhavon de la letero de Sro Ostensen pri la aranĝo de lia prelegvojaĝo. La grupoj dezirantaj ĝin akcepti bonvolos sin turni al la ĝen. sekretario.

d) La grupoj en kies urboj estas garnizonoj estas petataj klopodi por la militistoj. Jam tia kurso sukcese funkcias en Douai, kun 35 lernantoj.

e) La venonta komitata kunveno okazos dimanĉe la 10-an de aprilo en St-Omer okaze de la oficiala malfermo de la Esperanto-fako ĉe la Urba Biblioteko.

Ĉiuj grupoj ricevos detalajn sciigojn kaj programon de la Esperantista Tago en St-Omer.

f) Sro Vernay proponas la presigon de afiŝoj anoncantaj la aranĝon kaj malfermon de kursoj. Tiuj afiŝoj estus vendeblaj al la federaciaj grupoj.

Komitata Kunveno

Karaj Gesamideanoj,

Ni havas la honoron inviti vin al la Komitata Kunveno kiu okazos la *dimanĉon 10-an de aprilo* en St-Omer okaze de la inaŭguro de la Esperanto-fako de la Urba Biblioteko.

Jen la programo de la Esperantista Kunveno :

Je la 10-a. — En la Komerca Ĉambro, place Victor-Hugo : komitata kunveno de nia federacio.

Je la 12-a. — Inaŭguro de la Biblioteko (donacita de Sro Deligny) sub la prezido de la Urbestro.

Je la 13-a. — Festeno sub la prezido de Generalo Bastien, akademiano, prezidanto de I.E.L.

Aliĝojn oni sendu senpere al Sro Deligny, 4, rue Allent (prezo de la festeno po 22 frj).

Ni instigas niajn gefederacianojn ĉeesti multnombre tiujn kunvenojn-Samideanajn sentojn.

La ĝenerala sekretario,

Le prezidanto,

J. CENTNERSVER

Albéric HUMEZ.

71, rue de Lille, Valenciennes

TAGORDO DE LA KOMITATA KUNVENO

1. Legado de la ricevitaj korespondajoj ;

2. Mallonga raporto pri la funkciado de ĉiuj fakoj de la Federacio : (ĝenerala sekretariado, kaso, izoluloj, radio, gazetaro, biblioteko, ekspozicio, instruistoj) ;

3. Rezultatoj de la klopodoj por la aranĝo de Esp. budo ĉe la Komerca Foiro en Lille ;

4. Ĝenerala Kunveno de la Federacio en Lens dum la Kongreso. Starigo de la tagordo de tiu Kunveno ;

5. Diversaj demandoj.

La komitatanoj kaj grupgvidantoj kiuj ne povos ĉeesti la kunvenon estas petataj sendi reprezentanton aŭ konigi perletere siajn opinionojn kaj sugestiojn al la ĝenerala sekretario.

Esperantista Biblioteko en Saint-Omer

La esperantista fako instalita en la urban bibliotekon de Saint-Omer, kiu oni inaŭguros la 10-an de aprilo 1938, entenas du partojn :

I. — La biblioteko, kiu enhavas 1500 numerojn, inter kiuj estas :

(a). La unuaj lernolibroj franca kaj pola, eldonitaj en 1887 sub la pseŭdonimo Dro Esperanto ;

(b). La unuaj lernolibroj angla kaj sveda, eldonitaj en 1889 sub la pseŭdonimo Dro Esperanto ;

(c). Multaj originalaj verkoj kaj tradukoj de variaj literaturoj ;

(d). Lernolibroj en ĉirkaŭ dudek lingvoj ;

(e). Multaj revuoj kaj ĵurnaloj

(f). Protokoloj de kongresoj universalaj, naciaj, regionaj ;

(g). Lernolibroj de ĉirkaŭ tridek provoj de internaciaj lingvoj : sol ré sol, volapük, ido esperantido, idiom neutral, romanal, interlingua, langue bleue, kosmoglotta, occidental, nov-latin, k. t. p.

II. — Manskribaĵoj :

(a). De Dro Zamenhof :

Multaj leteroj kaj poŝtkartoj ;

Pri mia vivo ;

Projekto de deklaro pri esenco de Esperantismo ;

Projekto de Tutmonda Esperantista Ligo ;

Preĝo sub la verda standardo.

(b). Multaj leteroj de eminentaj esperantistoj : Bourlet, Cart, de Beaufront, Moch, Boirac, Général Sébert, Couturat, etc., rilatante al :

Kontrakto kun Hachette ;

Lingva Komitato kaj Akademio ;

Naskiĝo kaj disvastiĝo de Ido ;

Historio de la Delegacio k. t. p.

Tiuj libroj kaj dokumentoj venas el la propra kolekto de Sro Deligny, forte pliriĝita de la dokumentoj al li donacitaj de la heredintoj de Sro Michaux, organizinto de la Unua Universala Kongreso de Esperanto en Boulogne, 1905.

E. DELIGNY.

4, rue Allent, Saint-Omer.

Sro Deligny dankeme akceptos ĉiuspecajn librojn kaj dokumentojn, kiujn oni bonvolos sendi al li por pliriĝigi tiun bibliotekon.

TRA LA GRUPOJ

En AIRE-SUR-LA-LYS

fondiĝis nova Grupo. Prezidanto : Sro Frely; vicprezidanto : Sro Lemaire; sekretario : Fino Caux (Ecole Maternelle); kasistino : Fino Cokempot. La Grupo aranĝas nun finfeston, kiu okazos dimanĉe la 27-an en la urbdoma salono je la 15a. Interne de la Grupo fondiĝis kantklubo konsistanta el 45 kantantoj. Ni ĝoje salutas la *Unuan* horon en nia Norda Federacio kaj deziras al ĝi multajn sukcesojn. Por la festo, kie ili kompreneble prezentos ion belan, ĉiuj ĉirkaŭaj grupoj estas kore invitataj.

AMIENS

La 20an de februaro, dancanta kunveno (thé dansant) okazis en ĉambro de "Hôtel Central". Ĝi estis tre ĉarma kunveno, ĝaja kaj familia tamen multuombra.

En BOURBOURG

kie dank'al sindonemo de F-ino Dumez stariĝis kurso, jam fondiĝis tre vigla Grupo kiu aliĝis al nia Federacio. La prezidanto estas S-ro Courtois; la vicprezidantino : F-ino Dumez; sekretario : F-ino Agatonge; kasistino : F-ino Devulder; Ni estas feliĉaj gratuli tutkore niajn ĝeamikojn en Bourbourg kiuj tiel bone laboris por nia afero.

BRUAY-EN-ARTOIS

La ĵus kreita esperantista grupo "Paca Stelo" dum sia lasta kunveno elektis komitatojn honoran kaj efektivan :

La honora komitato konsista el Sro Henri Cadot, deputito urbestro de Bruay; Sro Beltrémieux, deputito, generala konsilanto; Sro Gelé, lerneja inspektoro; Sro Wéry, unua helpurbestro kaj arondismenta konsilanto; Sro Berthet, juĝisto; Sro Richard, direktoro de la Unuagrada Supera kaj Profesia Lernejo; F-ino Demoucheaux, direktorino de Komplementa Kurso; Sro Voltaire Cadot, generala sekretario de la Urbodomo; Sro Berthe, ĉefkontrolisto de impostoj; Sro Caudron, urba bibliotekisto; Sro Bert, prezidanto de la antaŭmilita esp. grupo de Bruay; Sro Champeau, eksprofesoro de tiu grupo.

Jen la konsisto de la efektiva grupkomitato :

Prezidanto : Sro André Gest, direktoro de Muziklernejo; vicprezidantoj : Sro Lemoine, instruisto kaj Sro Willems, profesoro de Supera Lernejo; sekretario : Sro K. Flaczynski, 25, rue Maud'huy-en-Houdain; helpsekretario : Sro O. Penet, instruisto; kasisto : Sro L. Bialasik, 10, cité Meurice, Bruay; H.-kas-ino : F-ino C. Fichepeux instruistino; bibliotekistino : S-ino Louvion; radio : Sro Nowak.

Du kursoj okazas ĉiusemajne : por komencantoj, gvidata de Sro A. Gest kaj perfektiga, gvidata de Sroj Bialasik kaj Flaczynski.

CALAIS

Sro Clause gvidas kurson en la kolegio kies li estas estro per la amuziga metodo Scilagi kaj Waringhien. 18 lernantoj ĉeestas tiun kurson. Sro Perrin gvidam 8 kursojn, unu publikan, la duan en la supera lernejo por knaboj kaj la trian en la supera lernejo por knabinoj. Sro Masson, prezidanto de "1re Activité Intellectuelle" starigis Esperanton-fakon en tiu societo kun helpo de Sroj Attree kaj Albrun.

La nova helpsekretario de la grupo estas Sro Marin, 25, rue Liévin-Delhay.

Fraktodona propagandmaniero.

La konjugacian karteton oni devus meti en ĉiun lernolibron precipe vendotaj al lernejoj. La prezo de tiu karteto estas nur 20 ctm. kiujn oni povus enkalkuli nevideble en la libroprezon. Al la lernanto ĝi ŝajnas donaco, li konsideras ĝin kiel ludilon, montras al siaj kolegoj kaj familiajnoj; ĉiuj amuziĝas tirante la stangetojn kaj miras pri la facileco de la gramatika mekaniko.

CAUDRY

Sro Boquet, profesoro de la Grupo, gvidas 2 kursojn ĉiusemajne por lernantoj (12/14 jaraĝaj) de la lernejo Paul-Bert, rue Victor-Hugo; Marde je 11,30 kaj Sabate je la 17a. 33 lernantoj sekvas regule la kursojn.

DUNKERQUE

F-ino Nelly Bailleul, de la Esperantista Grupo de Ostende, kaj Sro Maurice Dewaele, de la Esperantista Grupo de Dunkerque, estas feliĉaj anonci ilian geedziĝon kiu okazis en la urbdomo de Ostende la 26an de februaro 1938.

Niajn plej sincerajn gratulojn al la nova paro.

DOUAI

La première séance du cours réservé aux militaires de la garnison et organisé en vertu d'une récente circulaire ministérielle a eu lieu le mardi 22 février dernier à la Maison des Amicales, 18, rue d'Arras sous la présidence du Dr Dumoulin, président du groupe de Douai, et a débuté par un exposé fait par M. Albéric Humez. La cours est professé par la méthode directe par Mlle Y. Leveugle. La deuxième leçon a eu lieu le mardi 8 mars. Elle a réuni 35 élèves.

La réunion du groupe a eu lieu le mercredi 9 mars à 20 h. 30 à la Brasserie Moderne, place Carnot, salle du 1er étage. Au programme : communications, conversations et jeux.

FRESNES-SUR-ESCAUT

Dimanĉon la 27-an de februaro okazis tre interesa esperantista kunveno. La grupo invitis ĉinan katolikan pastron J.-B. Kao prelegi pri la tre aktuala temo "Ĉinujo". La bela prelego estis ilustrita per lumbildoj. Pastro Kao paroladis pri la modernigo Ĉinujo, pri la nacia edukado, familia vivo sociaj movadoj, religia vivo kaj pri la granda malfeliĉo kiu trafis lian patrolandon, pri la nuna milito, ĝiaj kialoj kaj konsekvencoj.

En HAZEBROUCK

kie dank'al varma kunlaboro de Fino Vandermeersch, okazis sukcesa kurso stariĝis nova grupo. Nia amiko Dammerey, nune en Borré, fariĝis Prezidanto; F-ino Vandermeersch, Vicprezidantino; Sekretario : S-ro Deveyer (39, avenue de St-Omer); Kasistino : Fino Gallet. Kelkaj preparas jam teatraĵeton por montri sian talenton en Aire, okaze de nia finfestoj.

PONT-SUR-SAMBRE

La grupo fartas sufiĉe bone. Du kursoj okazas ĉiumerkrede je la 19-a kaj kvarono en ĉambro de la knaba lernejo.

La elementa kurso estas gvidata de Sro Buronfosse, sekretario de la grupo kaj la perfektiga de Sro Broutin, prezidanto. Post unuhora gramatika leciono ĉiuj lernantoj de la ambaŭ kursoj estas kunigataj en unu ĉambro, kie Sro Broutin gvidas rektemetodan kurson. La du kursojn ĉeestas ĉ. 20 lernantoj.

La grupo ricevis subvencion de la vilaĝestraro, same kiel aliaj lokaj societoj. Ni esperas ke dum la venonta vintro multe pli da lernantoj ĉeestos niajn kursojn.

TOURCOING

La kurso por komencantoj estas gvidata de Sro Gérard Simoens kiu faras kion eblan por aligi la ĵus kreitan grupon al nia federacio.

VALENCIENNES

La kurso gvidata laŭ rekta metodo okazas ĉiuvendrede je la 20 kaj 30 en Foyer, place d'Armes.

ALIAJ GRUPOJ. — Ni ne ricevis raporton pri la agado de la aliaj grupoj de nia Federacio. Ni estus feliĉaj (kaj ni antaŭe dankas la samideanojn kiuj faras), ricevi kelkajn liniojn pri ĉiu grupo. Sendi tiujn raportojn al S-ro Centneršver, 72, rue de Lille en Valenciennes (Nord) aŭ rekte al Nordfranca Esperantisto.

DOCUMENT OFFICIEL — DOUANES

Visite des voyageurs

Bulletin Douanier N° 1480, page 87.

Conférence Internationale "L'Esperanto dans la Vie Moderne"

Copie d'une lettre adressée le 31 janvier 1938 par M. le Directeur Général des Douanes à M. le Président de la Conférence Internationale "Esperanto", 34, rue de Chabrol, Paris.

« Par lettre du 17 décembre 1937, vous m'avez remis copie d'un rapport présenté par M. Boulet à la 2me Section de la Conférence Internationale "L'Esperanto dans la Vie Moderne" qui s'est tenue à Paris du 14 au 17 mai 1937, et vous m'avez prié d'examiner les conclusions et de vous indiquer les suites qu'il paraîtrait possible de lui réserver.

» J'ai l'honneur de vous faire connaître que je n'aperçois aucun inconvénient à ce que les agents des douanes qui connaissent l'Esperanto soient autorisés à porter, dans l'exécution de leur service, l'insigne espérantiste spécial, qui les signalerait à l'attention des voyageurs.

» J'adresse au personnel sous mes ordres des instructions en conséquences. Par ailleurs, j'admets volontiers que les affichés polyglottes apposées dans les locaux administratifs comportent à l'avenir, une traduction, en Esperanto, du texte officiel; je vous serais obligé de vouloir bien me faire parvenir cette traduction. Je crois toutefois devoir préciser qu'en raison du montant élevé des frais d'impression, la mesure ne pourra avoir son effet qu'après épuisement du stock, assez considérable d'ailleurs, des affiches actuellement en service. »

Copie remise à MM. les Directeurs. — (B.D. 1480).

DAURIGA KURSO POST ĈE-KURSO.

Car ĝis nun ne ekzistis daŭriga, Ĉe-kurso, laŭ sama maniero kiel la materialo de la elementa Ĉe-kurso, la Dana Esperanto-Instituto pripensis la aferon. Ĝi instigis F-inon Saxl, bone konata en Nordfrancujo, el-labori taŭgan daŭrigan Ĉe-kurson. Tiu kurso (58 paĝa, 28×22 7/8^{mm}) fine aperis. Tre klare ciklostilita, ĝi fariĝos bonega helpilo en la mano de Ĉe-metoda instruisto. Ĝi forigas la gravan mankon kiu estis en la instruado laŭ Ĉe-metodo. Mendebla ĉe : Dana Esperanto-Instituto, Librejo, Thyrasvej, 15, Aabyhoj (Danujo). Prezo : 7,50 danaj Kron. plus 10 % kiel afranko. antaŭpago postulata.

XXXIXa ECKARISTIA MONDKONGRESO. (de la 26a ĝis la 29a de majo), 10 paga faldprospekto, arte ilustrita.

Tiu oficiala akcepto de nia lingvo en grava tutmonda manifestacio estas tre ŝatinda sukceso. Oni povas esperi ke de nun, la propagando por nia afero estos plifaciligita en la katolikaj medioj kiuj havas emon ĝin konsideri kun iom da indiferenco. Petu tiun bonegan propagandilon de : Subkomitato de Eŭkaristia Mondkongreso, Hungarlanda katolika Esperanto Societo, Budapest, IV, Petofi Sandor-utca 9-13.

Dunkerque

Sabate 23an kaj dimanĉe matene 24an de aprilo, la fama Esperantista monmartra poeto kaj humoristo Raymond Schwartz entuziasmigos la samideanojn per sia belega talento. Ne forgesu tiun daton !

Semaine internationale et Cours d'été

Du samedi soir 2 juillet au dimanche 10 juillet 1938, la Société Française pour la Propagation de l'Esperanto organise pour la 4me année consécutive, à Malo-les-Bains son cours annuel d'été de perfectionnement par conversations.

Il sera dirigé par M. Persson, le sympathique professeur suédois de la méthode directe Ĉe, dont on se rappelle les retentissants succès à Besançon, Grenoble, Le Havre, etc., et aura lieu dans la magnifique salle de l'hôtel-pension espérantiste "Eole" 158/160, Digue de Mer, admirablement situé face à la plage et à la mer.

Les après-midi seront consacrés à des promenades, visites du port de Dunkerque, jeux de plage, etc., en compagnie du professeur.

Ce sera donc pour les Espérantistes français et étrangers suivants ou non les cours, l'occasion de vacances inoubliables entre samideanoj.

Le prix particulièrement favorable a été fixé à seulement 38 francs par jour ou à 270 francs pour la participation à la semaine internationale comprenant : pension complète avec boisson, pourboires et toutes taxes. Aucune cotisation supplémentaire ne sera demandée pour le cours.

Pour tous renseignements écrire au délégué de la S.F.P.E., M. Houzé, ingénieur T.P.E., 121, rue Gaspard-Neuts à Malo-les-Bains (Nord) ou à l'adresse postale : Esperanto-Dunkerque.

Konstanta subteno

Dua Listo.

Bonvolis subteni fervore kaj malavare nian modestan revuon la ĉi subaj gesamideanoj kiujn ni tutkore dankas :

S-ino L. Baptopatrino de N/E	50 fr.
S-ino Gevanheerseecke, la onklino	50 fr.
S-ro Benoit, la onklo	50 fr.
S-ro Claude Vala en Lens	16 fr.
S-ro Tremon en Caudry	10 fr.
S-ro Merle en Douai	4 fr.
S-ino Quiret en Béthune	4 fr.
S-ro Monchaux en Airaines	4 fr.
S-ro C. H. en Calais	1 fr.
S-ro Maillard en Besançon	1 fr.

Entute..... 140 fr.

RECENZOJ

Aperis preskaŭ samtempe, en Brazilio kaj en Meksiko, libro originale verkita kaj eldonita en Esperanto.

VETERANO. Verkita de Ismael Gomez Braga.

La libro konsistas el tre bone prezentataj propagand-artikoloj kaj memoroj pri la unuaj momentoj de Esperanto en Brazilio. Ili respondas al la ĉefaj argumentoj de la malamikoj de nia lingvo. Ili montras, skize, la malfacilaĵojn renkontitajn de la unuaj pioniroj en la Brazila lando kie nun nia movado estas multe apogata eĉ de la oficialaj rondoj. Libro bele prezentata kaj lingvo korekta. Ĉe : Livraria Editoria da F. E. Brasileira, av. Passos, 30, Rio-de-Janeiro : 0,40 us. dol. aŭ 1,50 sv. fr.

MEJIKO KAJ KARDENAS. Verkita de J. Amaya. 120 paĝa.

Kritiko socio-politika de la pasinta kaj nuntempa meksika vivo. Post tre interesa enkonduko pri geografio, etnologio, religio, politiko, k.t.p. en Meksiklando, la aŭtoro donas koncizan historion de la revolucio, de 1910a j. ĝis nun. La sekvantaj paĝoj estas dediĉitaj al la persono de la nuna Prezidanto de la Meksika Respubliko : Lazaro Kardenas kaj al lia socia agado. La libro, kvankam politika, estas vere interesa ĉar ĝenerala oni tre malmulte scias pri tiu lando. 22 kliŝoj ilustras la tekston. Mankas, laŭ ni, landkarton kaj oni povas bedaŭri gramatikajn nekorektaĵojn kaj eraretojn verŝajne nevole dissemitajn en la teksto. Mendi tiun verkon al Editorial Lumen, ap. 59, Mejiko (Meksiko). Prezo : 0,40 dolaro.

DOKTORO PIERRE CORRET, Stenografisto kaj Esperantisto, de P. Flageul.

Tiu verko estas parolado de la Prezidanto de *SIT* pri lia bedaŭrata amiko kaj kunlaboranto La libreto kiu estas stenografe presita estas bona kaj utila legado por ĉiuj, kiuj lernis la "rapidan skribon". Portreto de D-ro Corret, farita unu semajno antaŭ lia morto, ilustras la verketon. Prezo 3 F.F., ĉe "Stenografika Instituto Tutmonda", 9, boulevard Voltaire, Issy-les-Moulineaux, (Seine).

Fédération du Nord : XIXe Congrès, à LENS, 7 et 8 Mai 1938

BULLETIN D'ADHÉSION

Je soussigné, déclare adhérer au Congrès fédéral qui aura lieu à LENS, les 7 et 8 mai prochains.

J'envoie la somme de _____ francs,
par chèque, mandat, timbres-poste, etc. (1) pour

	Observations:
_____ Carte de congressiste à 10 francs (avant le 15 avril: 5 francs)	(2)
_____ Carte de banquet à 22 francs....	
Logement (nuit du samedi au dimanche):	
_____ Chambre pour 1 personne à _____ (3)	
_____ Chambre pour 2 personnes à _____	
Don à la caisse du Congrès	
Total	

Nom : _____ Prénoms : _____ Profession : _____

M. _____

Mme _____

M. _____

Adresse complète : _____

Membre du groupe de _____

Je { compt _____ arriver à Lens, le _____ Mai, à _____ heures

— par chemin de fer et désir _____ formule pour voyage à tarif réduit (4)

— par auto _____ (Signature)

et repartir le _____ à _____ heures.

(1) Utiliser le compte courant postal de notre trésorier: M. VALA Claude, 85, boulevard Emile-Basly, Lens (C.C.P. Lille 78.33).

(2) Si vous possédez déjà la carte de Congrès, veuillez indiquer le N° de cette carte.

(3) Prix des chambres: chambre pour une personne: 15 fr., 13 fr.
chambre pour deux personnes: 17 fr.
chambre à deux lits pour deux personnes: 25 fr.

(4) Rayer ce qui ne convient pas.

Bulletin à adresser à M. VALA, 85, Boulevard Emile-Basly - LENS

POR RIDI

LA DEVENO DE LA VIRINO.

Kiam Dio estis kreinta Adamon, li volis fari virinon por li. Li do dormigis Adamon kaj eltiris ripon el lia korpo. Li metis la ripon teren apud si kaj volis komenci sian laboron..., kiam subite alkuris hundo, kiu rapide ekkaptis la ripon en la faŭkon kaj forkuris.

Dio kompreneble kuris post la beston, tiel rapide kiel liaj maljunaj piedoj tion ebligis, sed, ho ve! la hundokuristo rapidante forglitis tra arbetobaro, kie Dio ankoraŭ povis kapti ĝin per la vosto.

La hundo jam tiom forte tiris kaj tordis, ke fine ĝia vosto desiriĝis, kaj jen staris Dio kun ĝi en la manoj.

— Nu, paciencon! diris Dio, mi el ĉi tio ankaŭ bone faros virinon... Kaj li tiel faris. Kaj tiel virino estas farita el hunda vosto.

KIO VI ESTAS?

Ĉe la fino de la unua leciono por klarigi al miaj lernantoj la sufikson "ist" mi rakontas la jenan anekdoton:

Pendant l'instruction des recrues, à la caserne le capitaine interroge chacun des jeunes soldats. — Qui êtes-vous? (Kiu vi estas?). Ensuite: — Quel est votre métier? (Kio estas vi?). Le premier soldat répond:

— Je suis machineur.

— On ne dit pas machineur mais machiniste.

Le suivant: Je suis tourneur.

— On dit tourneur et non pas tourniste.

Le troisième: ..... (silence).

— Comment, vous ne savez pas quel est votre métier?

— Je travaille à la fosse d'une mine, alors je ne sais plus si je suis mineur ou... ministre!

J. CENT.

ADVOKATO, HUNDO KAJ SAFFEMURAJO.

Hundo, kies posedanto estis advokato ŝtelkaptis pecon da viando kroĉitan ekstere ĉe la montrofenestro de buĉejo.

La buĉisto vizitis la mastron de la hundo kaj diris al li:

— Sinjoro advokato, konsilon, mi petas! Ĉu komercisto, al kiu hundo ŝtelis ian komercaĵon, povas postuli ties repagon de la mastro de la besto?

— Jes, ja, respondis afable la advokato. Posedanto de hundo estas respondeca pri la de ĝi faritaj damaĝoj.

— En tiu kazo, moŝto advokato, vi ŝuldas al mi 16 frankojn ĉar via hundo ŝtelforportis al mi por 16 frankoj da viando.

— Bone, amiko mia, diris la advokato, sed la prezo de la konsildono kiun mi ĵus donis al vi estas 20 frankoj. Redonu al mi 4 frankojn kaj ni estos kvitaj...

Muusses Esperanto biblioteko

Ni jam havis okazon raporti ĉi tie pri la vere interesaj kaj riĉenhavaj volumetojn, eldonitaj de tiu firmo. La 10 unuaj aperintaj libretoj formas la unuan serion.

Jam aperis 4 aliaj volumetoj de la dua serio :

11. *Paroladoj de la ora Jubilea Kongreso*. Elektis kaj aranĝis J. Glück.
12. *Nordnordaj fabeloj*, de Joël Thézard, ilustritaj per desegnoj de la aŭtoro.
13. *En la vagono kaj aliaj rakontoj*, de Ivan Sirjaev.

Ĉiu volumeto estas 32 paĝa (132 × 195). Tre bone prezentaj, bone presitaj sur bona papero tiuj libretoj estas vere plaĉaj. La enhavo estas bone elektita kaj la stilo simpla. Ni varme rekomendas al ĉiuj esperantistoj aĉeti kaj legi ilin. Eĉ ni esperas ke tiu firmo baldaŭ fariĝu kvazaŭ oficiala presejo de niaj esperantaĵoj, pro la zorgo ke ĝi alportas al la bonega aspekto kaj prezento de tiuj ĉi libroj.

Tuta serio de dek volumetoj kostas en abono 3,50 ned. guldenojn. Unuopa numero kostas 0,35 gul. aŭ 3 internaciajn respondkuponojn. Adreso : Esperanto-Eldonejo J. Muusses, Purmerend (Nederlando).

Kaj jen estas la lasta naskito :

- 14/15. *La problemo de lingvo internacia*, serio de radio-prelegoj, de D-ro Björn Collinder, profesoro de Finno-ugraj lingvoj en la universita de Upsala. (62 paĝa).

La problemo de lingvo internacia estas por la esperantistaro solvita. Sed ne tiel por la du mil milionoj de la cetera homaro. Tial ĉiam denove ni esperantistoj renkontas ĉe la publiko antaŭjuĝojn kaj kontraŭdirojn. La libro de D-ro Collinder, Profesoro de finno-ugraj lingvoj en la Universitato de Upsala, prezentas en sistema kaj superrigardebla formo bonegan materialon, per kiu oni kapablas konvinkte refuti la kontraŭargumentojn. La 11 ĉapitroj aŭ prelegoj de la verketo estas kvazaŭ ringoj aŭ cirkloj grade malgrandiĝantaj, ĝis ili atingas la centran punkton : Esperanto. Ĉiu esperantisto devas posedi kaj ofte relegi ĉi tiun libron.

Rimarketon ni volas fari. Estas dirite (paĝo 8) ke la angla lingvo estas la gepatra lingvo de ĉ. 150 milionoj da homoj; la franca de proksimume 40 milionoj; la hispana "pli ol 50 milionoj"; la itala de ĉ. 40 milionoj. Se la verketo estis leginta antaŭe la faman libron de Meillet, "La lingvoj en la nova Eŭropo", li estus vidinta, paĝo 483, (apendico de L. Tesnière, statistiko de la lingvoj en Eŭropo) ke :

la angla lingvo estas parolata de ĉ. 170 milionoj da homoj;	
la germana	80
la hispana	
la franca	
la itala	

Ceteré tiu "eratero" de D-ro Collinder, tute ne malhelpas ke la tuta verko estas vere intereplena kaj ni gratulas Muusses Esperanton-bibliotekon kiu sukcesis eldoni tiun belan libron.

No 14/15 estas duobla numero do kosta dufoje 0.35 ned. guld. Per abono ĝi kostas 0.50 ned. guld.

LETERKESTO

AL S-ro V. EN L. — Ni dankas al vi pro viaj gratuloj. Efektive, la gazeto pli bele aspektas ĉar ĝi estas nun presata de bonega presisto. Se niaj amikoj daŭrigas nin helpi, kiel vi mem faris per "Konstanta subteno", ni antaŭvidas la eblecon ĝin aperigi denove ĉiumonate. Atentu tamen ke *NjE* nur provizore aperas ĉiumonate. Cetere je la fino de la jaro vi estos ricevinta tiom da paĝoj kiel lastan jaron kaj eble pli. Salutojn.

AL ABRAS' ANOJ. — Jes, la Belga Kongreso okazos en Charleroi la Pentekostaj tagoj. Sed ne forgesu ke antaŭe okazos grava kunveno en St-Omer la roan de aprilo kaj poste nia federacia Kongreso en Lens la 7an kaj 8an de majo !

AL MULTAJ. — Koran dankon pro viaj kuraĝigaj vortoj. Pro la malfacilegaj cirkonstancoj kiuj trafis nin kaj ĉefe pro la troigaj postuloj de la presisto ni estis devigata aperigi *NjE* ĉiumonate, sed provizore.

ANONCO. — Gesperantistoj et ĉiuj laudoj, sendu portretojn aŭ fotojn viajn kun adreso por eldono de internacia albumo. Al ĉiu sendinto mi senpage sendos komencan de albumo kun multaj fotoj. Adreso : Antono Indrulis, fotosateljo, Lazuva, Litovujo.

AVIS. — L' "Activité Intellectuelle du Calaisis", 4, boulevard Lafayette à Calais organise un concours national de Dessin et une exposition du Petit Inventeur, Artisan et Bricoleur 1938. Des avantages spéciaux sont réservés aux abonnés de *NjE*. Prière de demander dès aujourd'hui le règlement de ces concours directement à cette société. Son œuvre est digne d'être soutenue, puisqu'elle organise également des Cours d'Espéranto.

CONGRÈS

Le 35me Congrès National d'Espéranto de la S.F.P.E. aura lieu les 4,5,6 juin 1938 à Romans-Bourg-de-Péage (près de Valence) Drôme, en même temps que le Congrès Régional de la Fédération Rhodanienne.

Le programme, soigneusement préparé par nos amis de Romans (qui vraiment s'y entendent !) est très alléchant. Nous qui connaissons et qui aimons ces coins pittoresques, nous recommandons tout particulièrement à nos samideanoj de participer à ce Congrès. Ils en rapporteront, avec le souvenir d'un beau voyage, une idée toute nouvelle sur une grande région française qui vaut vraiment la peine d'être visitée. Réduction, 40 % sur les Chemins de fer. Adhésion 12 fr. (jusqu'au 30 avril, ensuite 15 fr.). A adresser à : Mme Gaillard, rue Docq à Romans, Compte Ch. P. 406-27 Lyon, ou à M. Domergue, 64, rue St-Nicolas à Romans, C.C.P. 573-42 Lyon.

"Quel intérêt peuvent bien avoir deux petites villes jumelles tassées sur les bords d'une rivière aux eaux grisâtres ? Eh ! bien, Romans-Bourg-de-Péage savent que ceux qui viendront à elles ne seront pas déçus parce qu'elles sont d'abord villes de bon accueil. Indépendants par réflexion et par tempérament, leurs habitants forment une population frondeuse, sans doute, mais pratiquant toutes les magnifiques vertus de la générosité et une joyeuse et cordiale hospitalité.

Villes industrielles aux contrastes marqués entre les vieux quartiers

du bas, portant l'empreinte parfois tragique de l'Histoire et les coquettes maisons du haut, nos deux cités descendent par des rues tortueuses et pittoresques jusqu'aux bords de la fougueuse Isère qui entraîne vers le Rhône, en tumultueux tourbillons, les eaux des glaciers tout proches.

Et surtout nos deux villes sœurs sont à la porte du Royans et du Vercors, les deux plus belles régions des Alpes : Horizon grandiose qui faisait dire à Chénier :

... Monts sacrés d'où la France
Vil naître le Soleil avec la Liberté !... »

Historique du Mouvement espérantiste à Dunkerque

(suite)

TROISIÈME PARTIE

Application.

Le mouvement régional et local.

IX. — NAISSANCE ET DÉVELOPPEMENT

DU MOUVEMENT ESPÉRANTISTE DANS LA RÉGION DU NORD

Nous avons vu plus haut que l'Espéranto pénétra en France vers 1898 et qu'il y jouit presque aussitôt d'une grande faveur dans les milieux intellectuels.

Il se répandit rapidement dans le Nord de notre pays.

Lille devait devenir par la suite un des foyers de propagande les plus actifs de la région. Le mouvement espérantiste s'y développa plus particulièrement dans le monde de l'instruction primaire. Dès 1898, M. Durieux, directeur de l'école primaire supérieure de Lille commença son apostolat Espérantiste. D'autre part M. Louvet, instituteur, faisait le 13 mars 1902 une causerie très goûtée sur l'Espéranto aux instituteurs de Lille et des environs. Suivant la demande de M. Gobert, directeur de l'école supérieure de Fourmies, le même conférencier, le 10 avril suivant, renouvelait avec un succès non moins grand, sa causerie sur la langue auxiliaire. Cette seconde conférence attira assez d'adeptes pour permettre d'ouvrir un cours. M. R. Paillet, docteur es-sciences, intéressé par les progrès de la nouvelle langue en devint à son tour un propagateur fervent dans la région lilloise. Après une brillante conférence faite le 20 juin à l'Institut de Physique par M. Carlo Bourlet, président du Groupe de Paris, une section importante se fonda à Lille et un cours d'Espéranto s'ouvrit sous la direction de M. Louvet.

Le Groupe Lillois avait réuni d'importantes adhésions dans l'élite intellectuelle et le monde savant de l'ancienne capitale de la Flandre Française. La composition du Groupe en témoigne. Le Comité avait à sa tête, comme président M. Damien, professeur à la Faculté des Sciences et comme vice-présidents : MM. Crépy, industriel, et Hautmont, profes-

seur à la Faculté des Lettres; M. René Paillet était secrétaire général; M. Pérot, avocat, secrétaire-bibliothécaire, et parmi ses membres influents, le Groupe Espérantiste de Lille était fier de compter MM. Bienvenu, ingénieur des Ponts et Chaussées; Quinet et Bertoux, préparateurs à la Faculté des Sciences; Marmier, sous-directeur de l'Institut Pasteur; Guérin et Rolants, chefs de laboratoire à l'Institut Pasteur; Bertrand, directeur de l'École Pratique d'Industrie; Faucheux, président de la Chambre de Commerce; Bastien, sous-intendant militaire (actuellement président de l'I.E.L.); les docteurs Calmette, Dubois, Briquet, Paquel; M. Deléarde, professeur à la Faculté de Médecine; des avocats, des hommes de lettres, etc.

La presse régionale suivit avec intérêt le mouvement espérantiste. Elle lui fournit une aide précieuse par la propagande intelligente qu'elle fit dans la région du Nord.

M. Durieux avait réussi à gagner à notre cause M. Minet, inspecteur primaire et avec l'autorisation et l'appui de ce dernier il avait organisé rationnellement l'enseignement de l'Espéranto à l'École primaire supérieure de Lille. Le cours, d'une durée de deux ans, était sanctionné par un examen et un diplôme. Il dura de 1908 à 1914. Cette première expérience pratique d'introduction de l'Espéranto dans les écoles, si brillamment conduite par M. Durieux fut concluante. Son succès permit même d'envisager, à un moment donné, la possibilité d'organiser un enseignement officiel. Notre mouvement rayonna dans toute la région.

Après Lille, Douai, Boulogne, Saint-Omer, devinrent les premiers centres de l'Espéranto. Le mouvement y prit racine; des cours s'organisèrent. Une véritable éclosion d'Espérantistes se produisit à cette époque dans les lieux les plus divers : Avesnes, Fourmies, Valenciennes, Vendin-le-Viel, etc. Des groupes furent fondés et commencèrent à se développer. Ce furent d'abord, en 1902, ceux de Lille et de Boulogne. Puis l'année suivante, ceux de Calais et de Saint-Omer. Notre région comptait alors près de 200 Espérantistes appartenant pour la plupart à l'élite intellectuelle.

L'Espéranto se glissait et pénétrait partout. On le voyait s'introduire jusque dans les prisons, les hôpitaux et même au tribunal. A Boulogne-sur-Mer on interrogea dans cette langue des inculpés russes et finlandais pour lesquels on ne pouvait trouver d'interprète.

Des conférences étaient faites d'autre part à Montreuil, Lens, Douai, Armentières, Tourcoing, Roubaix, Saint-Omer, etc. L'Espéranto débordait le cadre local et régional. Nos conférenciers se déplaçaient. Ils allaient jusqu'à Rouen, Folkestone, en Belgique et dans les Pays-Bas pour y porter la bonne parole.

En 1904, la réunion Internationale de Calais-Douvres servit de prétexte au Premier Congrès Universel d'Espéranto qui se tint l'année suivante à Boulogne-sur-Mer. Dans cette ville un cours réunissant 112 soldats fonctionna à la caserne ! Au lycée d'Amiens on créa également un cours d'Espéranto. Des Groupes nouveaux furent constitués à Valenciennes, Saint-Léger-les-Domart, Armentières, Saint-Amand-les-Eaux, Béthune, Lens, Avesnes-sur-Helpe, Bruay, Condé, Abbeville, Arras, Anzin, Amiens (2 Groupes), Lille (3 Groupes), Roubaix, Tourcoing, Hénin-Liétard, Roye, etc.

Au 28 juin 1908 se place la création de la Fédération Espérantiste du Nord de la France. Nous la voyons jusqu'en 1914 organiser chaque année un Congrès Régional. Elle a son propre organe, "Norda Gazeto",

qui compte 520 abonnés; 1356 Espérantistes de la Région du Nord sont affiliés à la Fédération et un nombre plus grand peut-être d'indépendants ou d'isolés ne l'est pas.

L'Espéranto poursuit sa marche triomphale. Des Groupes scolaires sont constitués à Lille (école Montesquieu), à Saint-Omer (Lycée). Les Groupes d'Amiens, de Béthune, de Boulogne ont chacun plus de cent membres. Les succès s'accroissent de jour en jour. Mais le 2 août 1914 la guerre éclate. C'est pour un temps l'anéantissement des idées, des choses, des hommes, et malheureusement aussi du mouvement espérantiste dans notre région du Nord, ravagée par le fléau commun.

***

Après la cessation des hostilités, le mouvement est long à se réorganiser dans la France meurtrie et endeuillée. La guerre avait détruit l'œuvre qui, avant elle, présentait tant d'espérance.

Mais nos vaillants pionniers n'avaient pas perdu courage. Dès 1920, la Fédération du Nord tenta de se reconstituer. Des groupes se reformèrent, d'autres furent créés. On reprit la tradition des Congrès Régionaux annuels. Mais les progrès furent lents. Il faut arriver jusqu'en 1930 pour entendre enfin sonner le réveil définitif des forces espérantistes dans notre région.

1931, vit renaître le vieux journal fédéral "Norda Gazeto". Cet organe insuffla une vigueur nouvelle au mouvement dont le rythme s'accéléra peu à peu. En 1933, l'organe fédéral avait 500 abonnés et en 1935 la Fédération Espérantiste du Nord de la France comptait près de 800 membres actifs.

Nous n'avons parlé ici que du mouvement espérantiste neutre, dont le but essentiel est de répandre et de propager la connaissance et l'emploi de la langue Esperanto dans tous les milieux en observant une règle stricte de non immixtion dans les questions politiques ou religieuses.

Mais après la guerre, des associations nouvelles se sont créées (Commerce, P.T.T., Enseignement, Catholique, etc.). Elles ont elles aussi pour but de répandre la langue auxiliaire, avec le plus de méthode et d'à-propos possibles dans leur sphère d'activité respective. Mais elles ont en général un autre objectif en rapport avec leur activité particulière. Pour elles l'Espéranto est surtout un instrument d'intercompréhension. Ces groupements ont contribué à accroître le nombre toujours plus grand des espérantistes. Une Fédération Espérantiste ouvrière s'est formée dans cet ordre d'idées. Son titre nous indique par lui-même les milieux dans lesquels s'exerce son activité.

Ces diverses associations particulières groupent un certain nombre d'adhérents actifs qui pratiquent et propagent avec ferveur l'Espéranto dans le champ qu'elles se sont assigné.

(à suivre)

Fame konata de multaj Esperantistoj !

GRAND HOTEL d'OOSTDUINKERQUE

OOSTDUINKERQUE - BAINS (Belgujo)

Posedanto : P. BENOIT, malnova esperantisto

Les bonnes adresses de LENS...

Votre Tailleur

M. MAX

Sex collections de tissus Sa coupe

Son exécution de travail

16, rue Gambetta - LENS

Téléphone 603

AU GANT D'OR

26, Boulevard Basly - LENS

Téléphone 199

MAISON RENOMMÉE POUR

*ses gants de peau, ses gants de tissus
ses robes, ses blouses, ses sous-vêtements
ses bas, ses chaussettes de marque
ses écharpes, ses cravates pour hommes, etc.*

Parfumerie Defaux

SEULE MAISON SPÉCIALISÉE
POUR LA VENTE AU POIDS

21, Boulevard Basly - LENS

A la Côte d'Azur

23, Boulevard Basly, 23 - Lens

Téléphone 647

Fleurs naturelles et artificielles

Gerbes, Corbeilles, Voitures fleuries pour mariages

Croix - Couronnes

Livraison à domicile - Prix modérés

Grand Choix en Soieries
Lainages, Velours, Nouveautés

Michel

11 bis, Boulevard Basly - LENS

*Toute marchandise de 1er choix
à des PRIX DE SOLDES*

AU MOKA

Pâtisserie - Confiterie

VIALA - MOUTON

Boulev. Basly - LENS

Articles pour Baptêmes et 1res Communions

Pour s'habiller chic et bien

C'EST

Aux Vêtements Parisiens

36, Boul. Basly - LENS

CONFECTION - MESURE

HOMMES

ENFANTS

A la Charentaise

Spécialité de Pantoufles
Chaussures

20-22, Boulevard Basly - LENS

Hôtel-Pension "EOLE"

Madame PESSEY

158, 159, 160, Digue de Mer

MALO - LES - BAINS (Nord)

Téléphone 13.25

Vue magnifique sur la mer

Reduction 5% aux Espérantistes
Esperanto parolata

Esperanto-Literaturon

je originala prezo

Liveras al vi :

ESPERANTO
BAUDIMONT-ARRAS

EXPORT

BRAUNIA

Buvez les bonnes Bières
de la Brasserie CARLIER
11, rue Félix-Faure, COUDEKERQUE-BRANCHE

R. G. 808 — Tél. 570 Dunkerque

Elles sont livrées partout et chez tous
en fûts et en bouteilles

BOCK LUXE

BOCK IDEAL

Esperantistes !

Pour tous vos

VOYAGES

adressez-vous à la

C. E. F. A.

33, rue Victor-Hugo

BOULOGNE-SUR-MER

Conditions spéciales pour l'Angleterre

ESPERANTO - ĈAMPANO

Grand 1re cru — Unua Vinberregiono

Klasigita en 100 % kategorio

Laŭ gustoj : Dolĉa ; Duondolĉa ; Maldolĉa

Prezoj en Reims :

Carte verte (verda kapuĉo) po botelo . 12. fr. -fk

Mendu al samideano

R. CHANCE, 3, rue René-Bourgeois, REIMS (Fraucuj)

Pago al R. Chance, Mailly-Champagne (Marne)

Poŝtĉek-konto : Nancy 334-72

A L'IMPECCABLE

VÊTEMENTS

5, Place Jean-Bart - DUNKERQUE

...l'ami des Espérantistes

PEINTURE

Travaux rapides et soignés

PAPIERS PEINTS

LE PETIT & FILS

6, Place du Palais-de-Justice

BOULOGNE-SUR-MER

Oni parolas kaj korespondas Esperante

EKZEMO

Interna kaj novaj KURACADO per la pilolo
« d'ANTECZEMA ». Resanigoj mirindaj eĉ malfacile
kuraceblaj malsanoj. Kuracado dum 15 tagoj : 15 fr. (Dieta eldonita senpage)

REŬMATISMOJ

forigitaj per SPECIALA « TISANE ». Kuracado
dum tri semajnoj : 15 fr. Repaga sendo.

Skribi :

FARMACEJO CENTRA SAINT-LEU

Strato Saint-Leu - AMIENS

Tel. 22-83